

Őszi kalászosok

1. Hálózatos levélfoltosság tünetei árpalevélen

2. Erős lisztharmatfertőzés tünetei

3. Szeptóriás megbetegedés miatt száradó levelek

Az őszi kalászosoknál az előző szezonban tapasztaltak összegzését 2020 őszén kell kezdenünk. Kis túlzással azt is mondhatnánk, több minden történt akkor az őszi vetésekben, mint a tavaszi szezon egészében. Növényvédelmi szempontból ugyanis kevés kihívással kellett szembenéznük a gabonatermesztőknek.

Őszi gyomosodás, az állandósuló probléma

Ezeken az oldalakon is sokszor szóba kerültek már az őszi vetésű növényeinkkel együtt kelő, majd azokkal együtt teledő gyomnövények. Mely fajokra kell gondolnunk? Elsősorban a tyúkhúrra, a veronika- és árvacsalánfajokra, a zsombor-, helyenként az árvácskafélékre, valamint néhány egyszikű gyomfajra. Előtérbe kerülésük okai sokrétűek, ebben a változóban lévő éghajlati viszonyaink ugyanúgy szerepet játszanak, mint a művelési módszerek változása. 2020 őszén kedvező viszonyok alakultak ki a gyomnövények számára, így helyenként óriási egyedszámban keltek és fejlődtek (címképünk: az őszi gabonában tömegesen tenyésző tyúkhúr).

A folyamatos levélnedvesség következményei

Visszagondolva 2020 őszére, sokan emlékeznek talán arra, hogy – az októbertől eltekintve – komolyabb csapadékmennyiség nem érkezett.

Ennek ellenére a többször is kialakuló „légpárnajelenség” miatt gyakorta volt párás, ködös az időjárás, aminek következménye a szinte folyamatosan nedves levélfelület volt. Ez, párosulva a nem túl alacsony hőmérséklettel, elősegítette több kórokozó megjelenését, főként az árpaállományokban. Ezek a gombabetegségek a hálózatos (1. kép) és barna levélfoltosság, valamint a gabonalisztharmat (2. kép), amelyek tünetei az állományokban a tél során sok helyen megtalálhatók voltak.

Növényvédelmi szempontból eseménytelen gabonás év van mögöttünk.

A szinte állandóan nedves levélfelület hatása az őszi búzában sem maradt el. Már a tél során is megta-

lálhattuk a szeptóriás levélfoltosság tüneteit (3. kép), azonban a betegség a kora tavaszi időszakra vált járványossá. Hatására tömegesen száradtak le az alsó levelek az érintett állományokban, az asszimilációs felület jelentős elvesztését okozva. A szárazabbá váló viszonyok később a fertőzést megállították, elvétve lehetett csak megtalálni a kórokozó tüneteit a felső leveleken.

Sárgultak az árpatablák

Az árpatablák „sárgulása”, ami megszokott jelenség, gyakran a relatív tápanyaghiány vagy tápanyagfelvételi zavarok következménye. Azonban a háttérben sok esetben a talajok vízzel való túltelítődése, a mélyebb táblákon, táblarészekben kialakuló belvízborítás áll. Ezt a jelenséget 2020/21 telén is több helyen megtapasztalhattuk, gyakori látvány volt a sárguló árpatabla (4. kép). A tavasz során a talaj felmelegedésével, száradásával a tünetek megszűntek, az állományok visszazöldültek.

Tél végi fagykár

Éghajlatunk változásával a téli időjárásunk egyre enyhébbé válik, gyakran komolyabb fagy nélkül múlik el a tél. Ezért könnyen lehet, hogy már el is szoktunk az olyan, őszi kalászosokat érő fagykártól, amely február második dekádjában következett be. Hatására a levélvégegek elhaltak (5. kép), néhány nappal a fagyhatás bekövetkezése után mindenfelé barnuló, vörösödő (őszi búza) és fakuló, fehéredő (őszi árpa) lombzatú gabonatablákat láthattunk. Szerencsére a fagy nem érintette a tenyészőcsúcsi részt, így komolyabb kárt nem okozott.

Rovarkártétel

Visszatekintve az előző évi szezonra, az ország jelentős részén bátran jelenthették ki a gabonatermesztők, hogy a komolyabb rovarkártétel ezúttal elmaradt. A szinte minden évben gondot okozó vetésfehérítő, amely ellen esetenként nem is elegendő egyetlen védekezés, az elmúlt évben csak kis egyedszámmal jelentkezett. A hűvös májusi időjárás nem kedvezett a kártevőknek, és bár találkozhattunk az állományokba betelepülő egyedekkel, sőt az általuk lerakott tojásokra is rábukkanhattunk, a kártétel minimális maradt. Nagyobb számban jelentek meg ugyanakkor a gabona-

poloskák, a korábbi évhez viszonyítva több károsított, „zászlós” kalászt (6. kép) találhattunk a búzatablákon. Ugyanez volt igaz a gabonaszípolyokra is. Amíg 2020-ban szinte alig lehetett látni a búzaföldeken ezekből a feltűnő bogarokból, addig 2021-ben egyes területeken kifejezetten nagy számban voltak megtalálhatók (7. kép). Összességében azonban e két utóbb említett kártevő kártétele sem érte el a gazdasági küszöbértéket, nem volt szükség célzott védekezésre ellenük.

Ritka az olyan évjárat, amikor a vetésfehérítő és a kalászfuzáriózis károsítása egyaránt elmarad

Ami elmaradt

Fogalmazhatunk úgy, hogy az elmúlt évben a kalászoskultúrákban a gombabetegségek számottevő fertőzése egészen egyszerűen elmaradt. Kora tavasszal még bőven láthattunk az állományokban szeptóriás és lisztharmatos tüneteket, azonban fertőzésüket az országszerte száraz március, valamint a legtöbb termőtájon szintén kevés csapadékot hozó áprilisi időjárás megállította. Annak ellenére, hogy a május csapadékosan alakult, nem történt változás ezen a téren, a leveleket megbetegítő kórokozók tüneteiből alig lehetett találni a növényeken. Szerencsére ez igaz volt az őszi búza egyik legveszélyesebb gombabetegségére, a kalászfuzáriózisra is. A kórokozó fertőzésére utaló kifakult kalászból (8. kép) táblaszinten is csak elvétve lehetett találni, így a gabonatermesztőknek ezúttal nem kellett tartaniuk attól, hogy a betakarított termés toxintartalma problémát okozna.

Visszatekintve a kalászos gabonák elmúlt évi termesztésére, meg kell állapítanunk, hogy az növényvédelmi szempontból szinte eseménytelen volt, a problémát inkább az időjárási körülmények alakulása jelentette. Sorozatunk következő részében a napraforgó-termesztés előző szezonjában felmerülő növényvédelmi problémák bemutatása kerül sorra.

4. Gyakori látvány, sárguló árpatabla

5. Fagykár a búzaleveleken

6. Zászlós kalászkártétel, poloskakártétel

7. Gabonaszípolyok a búzakaraláson

8. Kalászfuzáriózis